

Деркач Н. В.,

к.ф.н., доцент,

Васько Ю.А.,

здобувач вищої освіти гр. 41

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка,

м. Чернігів, Україна

ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ АКТУАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ МОДАЛЬНОСТІ В РЕПОРТАЖАХ ПРО МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ

У сучасних умовах функціонування глобального інформаційного простору, що безперервно реагує на потік подій у світі і, в особливості, на зародження і розвиток міжнародних конфліктів, розгляд сукупності лінгвальних і позалінгвальних засобів вираження модальності набуває особливої актуальності. Оскільки засоби модальності, в особливості мовні, у новинних репортажах актуалізують не лише оптимізують подання інформації, а й виконують інтерпретаційну функцію, вони здатні суттєво впливати на формування у глядацької аудиторії певного бачення подій у свідомості реципієнта. У мовознавстві вже набули розгляду різноманітні аспекти реалізації категорії модальності у мовленнєвому повідомленні, зокрема засоби утворення модальних значень, комунікативно-синтаксичні й концептуальні характеристики модальності (Ш. Баллі, І.Р. Вихованець, В.Д. Шинкарук, О.В. Бондарко, А.П. Загнітко та ін.) [2, с. 72–73]. Проте на сьогодні ще не достатньо теоретичних уявлень й експериментальних фактів щодо актуалізації засобів функціонально-семантичної категорії модальності у межах новинного дискурсу. Відтак метою започаткованого дослідження є виокремлення засобів категорії модальності в аналізованих текстах-скриптах новинних повідомлень BBC, CNN, Reuters й інтерпретація їхнього функціонального навантаження у тексті новин.

Як зазначається у праці [2, с. 72–73], категорія модальності загалом витлумачується як компонент комунікативної структури висловлення, що передає ставлення мовця до повідомлюваної інформації і сприймається адресатом як своєрідне забарвлення мовлення й ідентифікується як певний рівень упевненості або сумніву мовця щодо повідомлюваного, ступінь достовірності наданої інформації тощо. І хоча в інформаційному дискурсі політичних новин нормою є значний ступінь стриманості у транслюванні емоційно-модальних смислів, пов'язаних з власною оцінкою новинної інформації диктором, однак нерідко інвентар засобів семантичної категорії модальності дозволяє журналісту варіювати ступінь категоричності викладу, підкреслювати значущість певних фактів. Як результат, повідомлення новин може набувати маніпулятивного характеру. За цих обставин цілком природно, що репортажі про найгостріші актуальні світові конфлікти, до яких наразі належить висвітлення війни в Україні й на Близькому Сході, виступають цінним джерелом експериментального матеріалу для аналізу функціонування засобів модальності висловлення. Зауважимо, що до таких засобів традиційно відносять модальні дієслова у різних значеннях епістемічної й деонтичної модальності, прислівники на кшталт *allegedly, reportedly, possibly, likely, only, certainly*, вставними конструкціями, напр. *it is believed, sources claim, experts suggest*, лексичними одиницями з відповідною семантикою, напр. *uncertainty, likelihood, probability*, інтенсифікаторами на кшталт *just, really, simply*, умовними конструкціями тощо [1, с. 382–384; 7, pp. 686–698].

Прикладом застосування засобів модальності у репортажах про існуючі чи можливі військові конфлікти є спроби прогнозування їхнього ходу та оцінки можливих наслідків: *President Trump suggested he may take unilateral steps regarding NATO commitments. Trump signals potential rollback of foreign military operations* [3]. Особливу увагу привертають скрипти переговорів між Д. Трампом і В. Путіним, які потрапили в медіа у 2025 р.

Зважаючи на значну чутливість представленої інформації і потребу забезпечити свої джерела, мовлення журналістів є досить обережне, вони вдаються до засобів хеджингу як уникнення відповідальності за висловлене [9, р. 64], імпліцитного інформування, умовних конструкцій і маркерів невизначеності, таких як *allegedly, reportedly, sources claim*, напр. *According to unnamed sources close to the Kremlin, President Trump was heard saying during his March call with Vladimir Putin; [Putin] (reportedly): That depends, Donald.* [4; 5]. У матеріалах CNN про конфлікт між Ізраїлем та ХАМАС у секторі Гази модальність часто виражається за допомогою епістемічних дієслів і вставних конструкцій: [Anchor voiceover] *It is believed that the Israeli cabinet may approve an extended ground operation.* [Field reporter] *This could escalate the regional tensions, especially with Hezbollah's recent statements.* [Correspondent from Tel Aviv] *There might be plans for humanitarian corridors, but officials have not confirmed details.* [Anchor in studio] *The international community is likely to increase pressure for a ceasefire.* [Middle East analyst on panel] *One could argue that the current escalation was partially triggered by political instability in both territories.* [Anchor summary] *Reports suggest that ceasefire talks might resume within days, but deep mistrust remains on both sides* [6]. Як бачимо, конструкції *might be, is likely to, one could argue, reports suggest, could spread* виступають засобами хеджингу й дозволяють ведучим новин уникнути категоричності [8, pp. 106–115; 10, pp. 259–265].

Таким чином, можна висувати, що з різних можливих засобів актуалізації мовної модальності в новинному дискурсі перевага надається засобам хеджингу. Як результат, використання модальних дієслів, вставних конструкцій, напр. *could, may, appears to be, remains uncertain* тощо дозволяє журналістам підтримувати нейтральність у висвітленні складних геополітичних ситуацій, де кожен факт може мати важливі наслідки для міжнародних відносин. Використання зазначених конструкцій дозволяє уникати суттєвого впливу на думку аудиторії через піднесення або зниження ймовірності певного розвитку подій або надання повідомленню політичного забарвлення, сприяючи зростанню критичного мислення глядацької аудиторії. Водночас очевидним є існуючий у сучасному світі хиткий баланс між об'єктивністю та впливом, чесним інформуванням і маніпуляцією. За таких перспективним убачається зіставний розгляд особливостей актуалізації засобів модальності в репортажах про міжнародні конфлікти на прикладах провідних новинних агенцій, напр. CNN, BBC, Fox News тощо.

Список використаних джерел

1. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
2. Умрихіна Л.В. Категорія модальності в контексті лінгвістичних досліджень. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. Вип. 21(1). 2016. С. 72–74.
3. BBC News. Trump Speech 2024–2025. Retrieved from: <https://bit.ly/3Y94FUK>.
4. BBC News. (2025, March 8). Trump-Putin call: Possible shift in U.S.-Russia relations? [Television broadcast transcript]. Retrieved from: <https://bit.ly/4jgIELz>.
5. CNN Politics. Transcripts: Trump–Putin Conversations. 2025. Retrieved from <https://bit.ly/4lCksoy>.
6. CNN International. Middle East Conflict Reports. 2025. Retrieved from <https://bit.ly/4jCEA8Z>.
7. Halliday M.A.K. Halliday's Introduction to Functional Grammar. 4th ed. Revised by C. Matthiessen. London: Routledge, 2014. 805 p.
8. Fairclough N. Media Discourse. London: Edward Arnold, 1995. 212 p.
9. Trask R.L. The Penguin Dictionary of English Grammar. London: Penguin Books. 148 p.
10. White P.R.R. Beyond Modality and Hedging: A Dialogic View of the Language of Intersubjective Stance. *Text*. Vol. 23(2). 2003. P. 259–284.